

INDEX CAPITUM LIBRI TERTII

DE TEMPLORUM RELIGIOSO CULTU, ET ECCLESiarUM IMMUNITATE.

- CAP. I. Quæ reverentia locis sacris debeat.
- CAP. II. De actibus locum sacrum pollutentibus.
- CAP. III. De actibus quibus sacra loca profanantur.
- CAP. IV. De actibus solo jure humano in ecclesia prohibitis.
- CAP. V. De actionibus furti in templo prohibitis ecclesiastico jure.
- CAP. VI. De aliis actionibus in templo prohibitis.
- CAP. VII. Sintne aliqua opera in templo facta, mala ex hac sola circumstantia.
- CAP. VIII. De immunitate ecclesiarum quoad delinquentes tuendos.
- CAP. IX. Quæ ecclesiæ propria gaudeant immunitate.
- CAP. X. De personis quæ gaudent templorum immunitate.
- CAP. XI. In quibus causis valeat templorum immunitas.
- CAP. XII. De effectibus immunitatis ecclesiarum.
- CAP. XIII. De culpa et pœna immunitatem ecclesiæ violantium.

LIBER TERTIUS.

DE TEMPLORUM AC LOCORUM SACRORUM RELIGIOSA OBSERVATIONE

ET PRÆCEPTIS AD ILLAM SPECTANTIBUS.

Explicata religiosa obligatione pertinente ad tempora Deo dicata, dicendum superest de altera circumstantia proposita, scilicet, de locis Deo consecratis; nam, ut supra dixi, hæc duæ circumstantiæ in ordine ad actus humanos, præsertim publicos, quamdam inter se proportionem observant. Supponit autem hæc disputatio, esse posse ac debere, jureque ac

merito esse etiam in lege gratiæ aliqua loca specialiter destinata ac sacrata ad Deum in eis religiose colendum: quod multi hæretici, et præsertim his temporibus novatores, et sanctorum templorum eversores, pertinaciter negant. Contra quos longa hic fuisset instituentis disputatio, nisi illa, quæ nostro instituto sufficiunt, tradita a nobis fuissent in 3 tomo

tertiæ partis, disp. 81, sect. 1 et 2, ubi ex divina Scriptura et Ecclesiæ definitione ac traditione hanc veritatem ostendimus. Quæ adeo etiam est rationi naturali consentanea, ut vix ratio apparens occurrat, qua error contrarius fundari possit. Hoc igitur errore omisso, in præsentem tantum a nobis sunt declaranda præcepta, quæ vel debitum cultum talium locorum præscribunt, vel eorum irreverentias prohibent.

CAPUT I.

AN EX AFFIRMATIVO PRÆCEPTO ALIQUA REVERENTIA LOCO SACRO DEBEATUR, VEL SOLUM EX NEGATIVO.

1. *Locus sacer triplex.* — *Primus.* — *Secundus.* — *Tertius.* — Ut constet de quibus locis loquamur, supponendum est primo, locum sacrum ac religiosum in præsentem materia appellari, qui ad actiones divini cultus exercendas peculiariter deputatus est, præsertim ad sacrificia et orationem. Hic autem locus triplex distingui potest. Unus est auctoritate Episcopi ædificatus, ac consecratus, vel benedictus, et ad prædictum finem destinatus; qui proprie Ecclesiæ nomine venire solet, cum de materiali ecclesia sermo est. Alius est auctoritate quidem Episcopi erectus ad eundem finem, non tamen benedictus, de quo loco ait Sylvester, verb. *Ecclesia*, 2, non dici Ecclesiam nisi æquivoce, sed vocari basilicam, seu domum regiam. Et Glossa, in c. 1, de Religios. domib., verb. *Dedicanda*: *Tunc*, ait, *accipit nomen ecclesiæ, cum consecratur, sicut electus tunc accipit nomen Episcopi, cum consecratur.* Verumtamen, si talis locus publice sit destinatus pro ordinario usu fidelium ad missas, et conciones audiendas, recipiendaque sacramenta, simpliciter solet ecclesia vocari. An vero semper, et quoad omnes juris effectus comprehendatur in jure nomine ecclesiæ, infra videbimus. Ut tamen nulla sit æquivocatio, priora loca absolute appellabimus ecclesiæ nomine; hæc vero posteriora cum addito vocabimus ecclesias non benedictas. Tertium genus horum locorum, est eorum quæ non publica auctoritate, sed privata, destinantur ad sacra munera, quæ non appellantur ecclesiæ, nisi æquivoce; imo nec loca sacra simpliciter dici possunt; ut enim dixit etiam Juris Cons., in leg. *In tantum*, ff. de Rerum divis.: *Sacræ res sunt, quæ publice consecrati sunt.* Vocantur ergo hæc vel oratoria, si sunt in do-

mibus privatis; vel eremitoria, si sint per se separata; interdum etiam vocantur capellæ, quamvis nomen hoc multiplex sit; interdum enim significat locum aliquem intra ecclesiam constitutum, ad divina deputatum, benedictum, qui est pars ejusdem ecclesiæ, et unum cum illa corpus efficiens; interdum vero significat ecclesiam integram, propriam, ac benedictam, non parochialem, nec matricem, sed simplicem (ut sic dicam); aliquando vero indifferenter pro ecclesia sumitur, ut in titulo de Capellis monachorum. Hic ergo præcipue sermo est de primo genere sacrorum locorum, et de illis semper loquemur prius; deinde vero adnotabimus quid de cæteris locis dicendum sit.

2. *Dei templum quomodo tractandum.* — Deinde suppono Dei templum, seu ecclesiam debita reverentia tractandam esse, hocque pertinere ad religiosum cultum Deo debitum. Hæc assertio certissima est, sumiturque ex D. Thoma 2. 2, q. 99, a. 1 et 3, ubi de hac re a Doctoribus disputatur; et de illa videri possunt dicta in d. disp. 81 tertii tomi, sect. 8. Et ratio est, quia rebus sacris debetur religiosus honor: sed templum Deo dicatum inter res sacras merito computatur; ergo. Major continetur in generali definitione fidei tradita in septima Synodo generali, Nicæna II, ubi dicitur, res sacras et cultui divino dicatas, debito honore afficiendas et venerandas esse. Minor vero est per se evidens, quia non est minus sacrum templum quam vestis, vel aliquid simile; et ex Decretis referendis, cum aliis multis, et quæ ex Sanctis Patribus in dicto loco adduximus, manifesta etiam est. Unde omnes Theologi inter species sacrilegii numerant irreverentiam, quæ templo fit, tanquam factam rei sacræ.

3. *Dupliciter explicatur reverentia templis debita.* — Ut autem hanc veritatem declaremus, præmittendum præterea est, quod in dicta sect. 8, in principio, animadverti, duobus modis posse hanc reverentiam Deo debitam explicari: uno modo, per obligationem positivam, seu affirmativam aliquid faciendi in honorem talis loci; alio modo per obligationem privativam, seu prohibentem aliquid fieri, quod in injuriam cedat talis loci; sicut etiam in superioribus, diximus observationem diei festi consistere partim in aliquo opere præstando, partim in aliquo vitando. Rursus circa priorem modum obligationis considerandum est, aliud esse obligari ad exhibendum Deo cultum in tali loco, aliud vero obligari

ad colendum, vel honorandum locum ipsum. Quamvis enim locus, quantavis consecratus, non sit capax honoris propter seipsum, quia res inanimata est, ideoque, si aliqua veneratio illi exhibeatur, tota sit propter Deum, qui in eo speciali modo habitare censetur, et ejus cultui specialiter deputatus est, atque ita totus honor, loco datus, ipsi Deo semper ac principaliter dari videatur, nihilominus aliud est colere Deum ipsum in tali loco, aliud vero locum ipsum venerari. Nam illud prius fit per actum directe terminatum ad Deum, ut objectum quod colitur propter seipsum, id est, propter excellentiam propriam quam in se habet, et quæ per talem actum adoratur ut quod, seu ut ratio adorandi. At vero hoc posterius fit per actum proxime terminatum ad locum ipsum, ut ad objectum, quod est veluti materia rea quam versatur actus reverentiæ; attingit vero Deum, ut rationem colendi templum ipsum. An vero hæc duo possint interdum simul fieri per unum eundemque actum, nonnullam quæstionem, et difficultatem habet, quæ hic necessaria non est, et generalis est ad omnes res sacras, imagines, reliquias, ideoque in materia de adoratione est late disputata. Nunc ergo satis est modos illos secundum se distinctos esse, posseque unum cadere in obligationem sine alio. Sic enim in tempore sacro, seu die festo habemus præceptum affirmativum colendi Deum in eo tempore, per sacrificii oblationem, seu missæ auditionem, et non invenitur aliud præceptum colendi aliter, aut venerandi sacrum illud tempus.

4. *An sit speciale præceptum colendi Deum in ecclesia.* — Dico ergo primo: nullum est præceptum speciale colendi Deum in tali loco, scilicet, in ecclesia, vel templo, nisi quatenus actio aliqua divini cultus legitime exerceri non potest extra talem locum. Si hæc conclusio intelligatur, stando in naturali jure, est manifesta; quia jus naturæ non determinat certum modum cultus externi dandi Deo, ut supra est ostensum; ergo nec circumstantiam loci determinat. Et huc spectat illud Joan. 4: *Spiritus est Deus, et in spiritu et veritate debet adorari;* ideoque ex se non determinat locum, quia ubique est, et omnia prospicit, licet ex parte nostra, id est, ejus qui colit, vel eorum, coram quibus colit, prudentem circumspectionem requirat, ut locus sit aptus, et sine impedimento, ut infra tractando de oratione vocali magis explicabimus. Si vero intelligatur conclusio de jure positivo, ut præcipue intelligenda est, sic

declaratur primo in præcepto audiendi missam, quod fere est unicum de cultu externo datum omnibus fidelibus. Illud ergo præceptum de se non obligat ad dandum illum cultum Deo in ecclesia, seu templo, quia hoc non ponitur in verbis, et forma præcepti; jubemur enim audire missam in dominicis, et diebus festis, non vero in ecclesiis, vel templis. Sed hoc aliunde necessarium est, nimirum, quia Ecclesia alias præcipit missas non dici extra ecclesiam, juxta modum declaratum, et tractatum in dicta disput. 81, sect. 4. Unde quacumque ratione cesset hæc necessitas, quia contingit invenire missam extra ecclesiam, ut in privato oratorio, vel in campo sub dio, vel tentorio, illam ibi audiendo impletur præceptum audiendi missam, quamvis in ecclesia non audiatur; signum ergo est hoc præceptum per se non respicere locum.

5. Verum est sacris Canonibus antiquis interdum præcipi audire missas in propriis ecclesiis, saltem in quibusdam majoribus solemnitatibus, ut patet ex cap. *Si quis etiam*, de Consec., distinct. 21, et in c. *Nulli*, de Consec., dist. 3. Et supra vidimus olim fuisse consuetudinem audiendi Missas diebus dominicis in propriis parochiis; jam vero hoc non est simpliciter sub præcepto, generatim loquendo; ex vi ergo hujus præcepti non est determinatus locus colendi Deum. Ratio vero assertionis est, quia licet ecclesiarum ritus convenientissime sit institutus, ut fideles habeant publica et sancta loca, in quibus commodius possint Deum colere, non fuit tamen necessarium illos arctare ad cultum exhibendum in illis locis, cum in quolibet honesto loco possint Deum colere. Solum ad cultum sacrificii propter sanctitatem ejus, et solemnem ac publicum ritum, determinatum est ut in tali loco fiat, et non in alio, sine dispensatione; et ita ratione illius potest hæc obligatio ad eos redundare, qui tali sacrificio cooperari vel interesse obligantur, ut explicatum est.

6. *Explicatur id ipsum in præcepto orandi.* — Simile quid considerare quis poterit in præcepto de oratione; nam divinum, seu naturale præceptum orandi Deum non est de se determinatum ad certum locum, sed ubique potest orari Deus, ut in tractatu quarto videbimus. Nec etiam est in Ecclesia præceptum universale omnibus fidelibus propositum, quod omnes et singulos obliget ad orandum specialiter in ecclesia. Solum in Horis Canonicis, quatenus ab Ecclesiæ ministris publice recitandæ, vel canendæ sunt, præscriptum est ut

in ecclesiis fiat talis oratio publica. Hic autem non de oratione agimus, sed alio cultu, qui per alias actiones exhibetur, ut in principio notavimus. Instari item potest de oblationibus, quæ fieri in ecclesia debent interdum ex præcepto; sed illud præceptum generale non est, sed ad summum ubi fuerit consuetudine introductum. Et tunc etiam non respicit personas, sed potius ipsum sacrificium, vel aliud divinum officium. Fiunt enim tales oblationes tempore missæ, et quia missa fit in ecclesia, ideo etiam oblationes in ecclesia fieri debent. Si tamen quocumque casu contingeret missam illam solemnem, quæ pro totius populi congregatione canitur, extra ecclesiam seu templum fieri, ibi fieri posset oblatio, et satisfaceret obligationi offerendi; illa ergo per se et immediate (ut sic dicam) non respicit talem locum.

7. *Præceptum colendi loca sacra negativum esse.* — Dico secundo, nullum esse datum affirmativum præceptum absolutum de exercendo aliquo actu venerationis seu cultus, circa loca sacra templorum seu ecclesiarum, ac subinde præceptum hoc reverenter tractandi loca sacra, licet formam affirmativi præcepti habeat, in negativum resolvi, et per cessationem ab omni opere, quod sit templo injuriosum, aut contra reverentiam ejus, posse impleri. Hæc assertio sola declaratione sufficienter probabitur, eamque propono solum, ut tota materia comprehendatur. Præceptum ergo affirmativum absolutum dicitur, quod ad opus aliquod interdum efficiendum absolute obligat, ut est præceptum audiendi missam. Hoc ergo modo nullum invenimus in præsentia materia absolutum præceptum, quia, si non occurrat necessitas, vel obligatio directe exercendi in ecclesia actus divini cultus, ut sunt sacrificium, oblatio, vel si quid est simile, propter aliam specialem loci venerationem non tenemur templum adire, vel alia signa venerationis ostendere, ut per se constat, quia nullum potest assignari tale præceptum, nec necessitas, vel usus illius. Quando vero occurrat obligatio colendi Deum exterius publice et in ecclesia, tunc satis impletur hæc obligatio exercendi actum ipsum cultus erga Deum immediate et directe, licet nullo modo ad locum ipsum terminetur, nec formaliter (ut aiunt), nec materialiter, nisi tantum per accidens, quatenus ille cultus Dei in tali loco fit. Sic ergo constat nullum esse tale præceptum affirmativum absolutum, sed ex suppositione aliqua, quæ pendet ex voluntate operantis; ut

attentio orationis dicitur esse in præcepto, etiam in spontanea oratione, non tamen est absolutum illud præceptum, sed quasi conditionatum, quia absolute non obligatur quis attendere ad Deum; tamen, supposito quod vult orare, obligatur ad præstandam attentionem. Simili itaque modo ego nunc non teneor absolute circa imagines sanctorum, quas apud me habeo, actionem aliquam exercere; tamen si aliquam exercere volo, illa esse debet reverentiæ et honorariæ adorationis (ut septima Synodus loquitur). Ita ergo in præsentia dicere possumus, licet hic non interveniat affirmativum præceptum absolutum, inveniri tamen conditionatum, seu hypotheticum (ut sic dicam), quia si quis velit ad templum accedere, debet reverenter accedere; et si velit signa æstimationis, quam de illo habet, exhibere, debet proferre signa reverentiæ et honorariæ adorationis. Quod est manifestum ex dicto Concilio Nicæno II, et ex secunda suppositione. Atque hoc modo videtur loqui cap. *Decet*, de Immunit. Eccles., in 6, quod late exponit Navarr., in Enchir. de Orat., cap. 5. Verum est tamen priorem partem illius capituli suasoriam magis esse, quam præceptivam; interim tamen et quasi per occasionem declarat reverentiam hoc modo Ecclesiæ debitam quasi naturali lege.

8. Atque ex his facile patet ultima pars assertionis, quæ imprimis ex dictis de præcepto sanctificandi sabbathum constat; habet enim affirmativam formam; impletur autem per cessationem ab omni opere servili, seu prohibito in tali die, et ipsamet cessatio est de se signum quoddam reverentiæ in Deum, si debito modo et intentione observetur. Ita ergo, cum dicimus templa esse reverenter tractanda, per negationem debet explicari, id est, non esse irreverenter tractanda; nam omnis irreverentia loci sacri tanquam sacrilega prohibita est, ut in dicta sect. 8 tertii tom., in principio late ostensum est. Ergo, absolute loquendo, hoc præceptum sufficienter impletur, si homo se absteineat ab omni actu irreverentiæ vel injuriæ loci sacri. Et ideo, ut dicebam, si homo velit actum aliquem exercere in templo, vel circa templum, qui sanctitatem ejus attingat, tenetur ita se gerere, ut actum honorariæ adorationis exhibeat, quia alias contra sanctitatem loci ageret, et ita irreverentiam illi faceret. Sic igitur tota hæc obligatio in negativam resolvitur, et per solam carentiam actus servari potest, si homo nolit aliquid positive operari. Unde licet in hoc libro de affirmativis

præceptis directe tantum disseramus, hic necessario dicendum est de his actibus, qui in templo fieri prohibentur, tanquam continentibus irreverentiam, seu injuriam ejus, sicut de operibus die festo prohibitis supra tractavimus, quia non potest reverentia loco sacro debita, nisi per hanc negationem, sufficienter explicari.

9. *Quæ actiones in templo vitandæ.* — Dico ergo tertio: ob reverentiam loco sacro debitam, tenemur vitare, non tantum omnem actionem directa et formali intentione factam in contumeliam seu irreverentiam templi, sed etiam omnem exteriorem actum, qui in se continet irreverentiam templi, quacumque intentione fiat. Declaratur, quia duobus modis constituitur actus aliquis in aliqua specie peccati: uno modo, ex directa et formali intentione operantis, ut cum aliquis ad uxorem alterius accedit, ut de marito vindictam sumat, vel eum inhonoret ac infamet; alio modo, ex sola operis voluntate, ut cum quis adulterium committit, sola carnis concupiscentia ductus, et dolens quod cum illo actu conjuncta sit injuria alterius quod non obstat quominus injustus sit. His ergo duobus modis potest committi sacrilegium, et irreverentia in locum sacrum; primo, ex directa ac formali intentione, quæ vix potest cadere, nisi in hæreticum animum. Sic enim peccant in Deum hæretici, qui templa infringunt, comburunt et evertunt; directe enim id faciunt in contemptum, et injuriam templi. Posset etiam talis intentio cadere in hominem obduratum, desperatum, et odio habentem Deum, ut per se constat. Secundo, potest hæc culpa committi, quasi materiali voluntate, ut sic dicam, id est, volendo facere aliquid in eo loco sacro, quod in se continet injuriam talis loci; et licet illa directe intenta non sit, est consequenter volita cum ipso opere, quia per se loquimur, et seclusa ignorantia, vel alia causa excusante. Ut cum quis inimicum occidit in loco sacro, quem nollet ibi occidere, sed id vult quia aliter non posset occidere, nihilominus sacrilegus est, quia ad malitiam voluntatis et actionis culpabilis, satis est velle externum actum habentem talem conditionem non ignoratam, etiamsi illa non intendatur. De priori ergo modo irreverentiæ, clarum est esse intrinsece malam, ac subinde semper prohibitam, ut in prima parte assertionis dicitur. Imo tam prava est illa intentio, ut quamvis exterior actio vel irreverentia loci sacri levissima esse videatur, semper mortalis et gravissima culpa sit, quia pro-

cedit vel ex contemptu, vel ex odio ipsius Dei, aut sacrarum rerum ad ipsum pertinentium, vel ex animo hæretico, vel infideli, quæ omnia et singula sufficiunt, ut peccatum mortale sit in omni materia etiam levissima. Quin potius licet exterior actus ex se non esset injuriosus, sed indifferens, ut confabulatio de rebus indifferentibus, si fieret ex contemptu loci sacri, et ad significandum, non oportere differentiam facere inter illum locum et communem, esset peccatum mortale, quia esset peccatum ex contemptu, quod semper grave est. De hac ergo formali irreverentia nihil aliud dicendum superest, quia cum species ejus ex ipsa formali intentione sumatur, facile cognoscitur. At vero in posteriori modo peccandi contra locum sacrum, difficile est discernere quando actio ex se sit injuriosa loco sacro, ita ut inde habeat actus specialem malitiam contra religionem, etiamsi injuria loci sacri intenta non sit, ideoque in sequenti capite accuratius tractandum hoc est.

CAPUT II.

DE ACTIBUS IN LOCO SACRO PROHIBITIS, QUI ILLUM POLLUUNT.

1. *Ad tria capita reducuntur, quæ fieri in ecclesia sacrilegium est.* — Multa sunt jure prohibita fieri in loco sacro, seu in ecclesia, quæ si fiant, sacrilegia esse censentur: quæ ad tria capita revocat Sylvester, verb. *Sacrilegium*, § *Quintum*. Primum est effundere voluntarie humanum semen intra ecclesiam; secundum, effundere humanum sanguinem, sub quo necesse est ut homicidium comprehendatur; tertium est, injuste aliquid auferre de templo. Sed revera sunt multa alia in hoc genere prohibita, quæ ad tertium illud caput revocari non possunt, ut videbimus. Aliter ergo possumus tria capita numerare, et sub singulis varios actus recensere tanquam species sub genere subalterno. Primum est, efflicere actum in ecclesia, quo ipsa ecclesia polluitur; secundum est, uti ecclesia ut communi et vulgari loco ad actum profanum in ea exercendum; tertium est, violare immunitatem loci sacri. Discurrendo autem per hæc tria capita, et per omnia membra quæ sub singulis continentur, constabit divisionem et numerationem esse sufficientem: simulque declarabimus an hæc omnia ex jure humano pendeant, vel aliqua etiam subsistant in jure naturali.

2. *Quinque actus ecclesiam polluentes. Primus.* — Circa primum caput, dicendum est quinque actus esse prohibitos in ecclesia, quibus ipsa polluitur, ideoque ad religiosum Dei cultum pertinere illos cavere, et in quocumque illorum malitiam sacrilegii inveniri. De hac conclusione disputavi late in dicto 3 tom. tertiæ part., disputatione 81, sectione 4; et ideo breviter illa commemorabo, et pauca adjungam. Primo ergo prohibitum est in ecclesia homicidium, nam illo polluitur, ut constat ex capit. *Proposuisti*, de Consecrat. eccles. Dixi autem in citato loco hoc debere intelligi de homicidio voluntario, non de casuali; sed ibi hæc voces sumptæ sunt juxta subjectam materiam, et generalem usum philosophorum moralium, cum docent peccatum debere esse voluntarium, non juxta usum jurium loquentium de homicidio voluntario vel casuali, in ordine ad irregularitatem, ut in 5 tom. fuse explicavimus. In præsentibus ergo excluditur illud homicidium casuale simpliciter seu omnino, id est, quod nec directe, nec indirecte voluntarium est, et consequenter neque est culpabile, saltem moraliter; nam cum ille actus, quatenus mortem homini infert, non sit actus humanus, nec sacrilegium esse potest, et consequenter neque ecclesiam violat, ut ibi dixi. At vero si sit homicidium voluntarium, etiam indirecte, sufficere ad crimen sacrilegii, et ad effectum polluenti ecclesiam, ut communiter Doctores sentiunt; quia jus simpliciter loquitur de homicidio contentioso, seu peccaminoso; tale autem est etiam homicidium casuale, si culpabile sit propter indirectam voluntatem. Et ita est intelligenda etiam Glossa, in cap. unic. de Consecr. eccles., in 6; et Panorm., in dicto c. *Proposuiti*, qui eodem modo loquuntur.

3. *Secundus actus.* — *Tertius.* — *Quartus.* — *Quintus actus prohibitus.* — Secundo prohibita est in ecclesia humani sanguinis effusio; nam per eam etiam ecclesia polluitur, ut habetur in capite unic. de Consecration. eccles., in 6. Quæ prohibitio in rigore distincta est a præcedenti, quia potest esse homicidium sine sanguinis effusione, per suffocationem, et potest esse sanguinis effusio sine homicidio, ut constat. Et ita hæc distincte explicui in dicta sectione quarta, neque aliquid nunc addendum videtur. Tertio, prohibetur in ecclesia humani seminis effusio, per quam etiam ecclesia violatur, ut ibidem late tractavi, et copiosius postea explicuit noster Sanc., 2 tom. de Matrim., lib. 9, disp. 15, per to-

tam, qui videri potest. Quarto, similiter prohibitum est excommunicatum in ecclesia sepelire, alioquin polluta etiam manet, juxta c. *Consulvisti*, de Consecr. eccles., quod nunc de excommunicato vitando intelligendum est, juxta decretum Concilii Constant., ut dicto loco notavi, et latius in 5 tom., disp. 12, sect. 4. Unum autem dubium hic addendum occurrit, quod in fine capitis expediatur. Quinta prohibitio huic similis est, ne paganus, id est non baptizatus, intra ecclesiam sepeliatur, quia per hoc etiam polluitur, juxta c. *Ecclesiam*, 12, de Consecr., dist. 1.

4. *Additur sextus actus.* — Ex his ergo satis probata manet conclusio: nam est alius casus, in quo, ut notavi, solet ecclesia pollui, scilicet, per incendium ejus, qui non pertinet ad actiones prohibitas in ecclesia, sed ad ecclesiæ destructionem. Unde ille casus non pendet ex culpa præcedenti, nam licet incendium casu et sine ulla culpa contingat, si habet effectum sufficientem ad execrandam ecclesiam, id est, destruendam consecrationem ejus, reconsecranda erit, ut Glossa, Abbas, et reliqui Doctores sentiunt, in c. *Ligneis*, et c. *Proposuiti*, de Consecr. eccles., et in c. *Ecclesiis*, de Consecr., dist. 1, et ex verbis absolutis illorum jurium colligitur aperte. Et patet, nam ratio illius effectus est, quia tollitur fundamentum consecrationis; parum autem refert quod tollatur cum culpa, vel sine culpa. Unde e contrario, licet ecclesia per summum sacrilegium incendatur, si cum effectu non comburuntur parietes, licet tectum vel alia ædificia lignea comburantur, non manet ecclesia execrata, ut dicitur in dicto c. *Ligneis*. Unde nec violata seu polluta manet, quia nullum est jus quod dicat, propter tale crimen ecclesiam pollui, aut indigere reconsecratione aut expurgatione; non pertinet ergo ille casus ad eos, quos nunc tractamus. Imo in citato loco tertii toni notavi, in eo casu non proprie pollui ecclesiam, sed destrui, saltem quoad eas partes, in quibus residet consecratio. Unde nunc addo, licet in eo casu sit necessarium consecrationem iterare, ut talis ecclesia vere consecrata maneat, tamen si benedicta simul erat ac consecrata, non indigere nova consecratione, benedictione aut expurgatione, ut in ea possint licite divina officia celebrari; quia illa ecclesia per incendium et combustionem parietum solum amisit consecrationem, aliud vero impedimentum non contraxit, nec benedictionem amisit, quæ ipsi solo, et quasi pavimento adhæret, ut ibi no-